

УДК 378.016:7(072)

M54

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол №6 від 30. 01. 2025)*

Розробник:

Воронова Н.С. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет".

Рецензенти:

Саяпіна С.А. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет";

Шалашна Н.М. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет".

B75

Методичні рекомендації до вивчення дисциплін художньо-мистецького спрямування: інтегративний підхід / ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» ; уклад. Н. Воронова. Дніпро, 2025. 60 с.

У навчально-методичному посібнику представлено авторську концепцію викладання дисциплін художньо-мистецького циклу на основі інтегративного підходу. Видання розкриває багатогранну панораму розвитку світового та українського мистецтва в контексті історичних трансформацій та культурних парадигм. Особливу увагу приділено синергії історико-генетичного аналізу, культурологічної рефлексії та художньої практики. Для студентів-істориків видання пропонує інструментарій візуальної антропології та аналізу мистецьких пам'яток як історичних джерел. Для культурологів - методичку дешифрування культурних кодів та вивчення морфології мистецтв. Майбутнім педагогам та фахівцям мистецьких спеціальностей пропонуються інноваційні технології викладання інтегрованих курсів, елементи театральної психотехніки та алгоритми проектування сучасного освітнього середовища.

Посібник містить теоретичний матеріал, структурований за 12 тематичними модулями, методичні рекомендації до практичних занять, глосарій та систему діагностичних завдань. Призначений для студентів університетів галузей знань «Культура і мистецтво», «Освіта/Педагогіка», «Гуманітарні науки», а також для викладачів, науковців та практиків мистецької сфери.

© ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет", 2025
© Н. Воронова, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ГЕНЕЗИС МИСТЕЦТВА

1.1. Генезис світового мистецтва: мистецтво як антропологічне свідчення еволюції людства.

1.2. Український культурний ландшафт: мистецтво як чинник націотворення від Русі до сучасності.

1.3. Мистецтво в умовах глобалізації: культурна дипломатія та захист національного культурного простору.

РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ТА ПЕРФОРМАТИВНОГО АНАЛІЗУ

2.1. Мистецтвознавчий аналіз у структурі гуманітарного знання: від іконології до семіотики.

2.2. Художні практики як джерело вивчення повсякденності: побут, мода та інтер'єр у дзеркалі епох.

2.3. Театральна парадигма культури: еволюція видовищних мистецтв від ритуалу до цифрового перформансу.

РОЗДІЛ III. ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА ПСИХОТЕХНІКА МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Театральна майстерність та риторика: технології публічного виступу в професійній діяльності гуманітарія.

3.2. Мистецька практика як основа формування естетичного досвіду та ціннісних орієнтирів.

3.3. Ігрові моделі та реконструкція історичних подій засобами театралізації.

РОЗДІЛ IV. ІННОВАЦІЙНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

4.1. Дидактика інтегрованих курсів «Мистецтво», «Художня культура»: міжпредметні зв'язки.

4.2. Музейна педагогіка та арт-технології у викладанні гуманітарних дисциплін.

4.3. Оцінювання інтелектуально-творчої діяльності та моніторинг ключових компетентностей учнів.

МЕТОДИЧНИЙ ПРАКТИКУМ

ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ ТЕРМІНІВ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

**ЦИФРОВИЙ ТЕЗАУРУС МИСТЕЦТВА: НАВІГАТОР ВІРТУАЛЬНОГО
КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ**

ВСТУП

Інтеграція гуманітарного знання – стратегія сучасної художньо-мистецької освіти. Трансформаційні процеси в сучасній вищій школі зумовлюють пошук нових методологічних підходів до викладання гуманітарних дисциплін. У центрі цих змін стоїть ідея інтеграції, яка розглядається не просто як поєднання навчального матеріалу, а як стратегія формування цілісного світогляду майбутнього фахівця. Для студентів історичних, культурологічних та педагогічних спеціальностей мистецтво виступає універсальним медіумом, що пов'язує абстрактні теоретичні знання з живою тканиною художнього досвіду.

Актуальність інтегративного підходу в межах пропонованих методичних рекомендацій базується на трьох засадах:

1. Історико-культурній: мистецький артефакт аналізується як репрезентант епохи, що дозволяє історикам та культурологам реконструювати ментальність та повсякденність минулого.
2. Мистецтвознавчо-герменевтичній: через розшифрування кодів візуального та сценічного мистецтва студенти опановують інструментарій критичного мислення та естетичного аналізу.
3. Педагогічно-праксеологічній: для майбутніх учителів інтеграція стає методичним інструментом, що дозволяє реалізувати вимоги Нової української школи (НУШ) через синергію різних видів художньої діяльності.

Метою методичних рекомендацій є надання цілісного інструментарію для опанування комплексу художньо-мистецьких дисциплін. На відміну від традиційних посібників, дане видання пропонує наскрізну логіку: від осмислення генезису мистецтва та національних культурних кодів - до практичного опанування театральною майстерністю та методикою викладання інтегрованих курсів.

Методологічні завдання посібника:

- обґрунтувати взаємозв'язок між історичними процесами та еволюцією художніх форм;
- надати алгоритми мистецтвознавчого аналізу пам'яток у контексті світової та вітчизняної культури;
- розкрити потенціал театральної педагогіки як засобу розвитку професійної риторики та емоційного інтелекту студента-гуманітарія;
- озброїти майбутніх педагогів інноваційними методиками інтегрованого навчання, що базуються на ігрових та арт-технологіях.

Видання побудоване за модульним принципом, що дозволяє викладачам гнучко адаптувати зміст тем під конкретний профіль підготовки (історія, культурологія, початкова освіта чи мистецькі спеціальності). Інтегративний підхід, закладений у структуру посібника, сприяє вихованню фахівця, здатного не лише інтерпретувати культурне надбання минулого, а й створювати нові мистецькі смисли в сучасному соціокультурному просторі. Опанування змісту навчально-методичного посібника спрямоване на формування цілісної системи професійних знань, умінь та навичок, що дозволяють майбутньому фахівцю ефективно діяти в міждисциплінарному полі сучасної культури та освіти. В основі очікуваних результатів лежить принцип синергії: поєднання глибокої теоретичної бази з практичною здатністю до творчої самореалізації.

У результаті вивчення матеріалу студенти мають досягти наступних результатів. У сфері теоретико-методологічної підготовки студенти набувають здатності до системного аналізу художньо-мистецьких явищ. Це передбачає вміння простежувати генезис мистецьких форм у тісному зв'язку з історичним контекстом та соціокультурними трансформаціями. Історики та культурологи опановують методику дешифрування мистецьких об'єктів як специфічних історичних джерел, що несуть інформацію про ментальність, побут та ціннісні орієнтири минулих епох. Ключовим результатом є формування візуальної грамотності - здатності вільно оперувати категоріальним апаратом мистецтвознавства та здійснювати комплексний

аналіз творів архітектури, живопису та театру. У площині практичної та перформативної діяльності результати навчання зосереджені на розвитку професійної психотехніки. Студенти оволодівають інструментарієм театральної майстерності, що включає навички управління емоційним станом, розвиток творчої уяви та розвиток риторичних здібностей. Важливим аспектом є опанування технологій публічної комунікації, де голос, пластика та емоційна виразність стають дієвими інструментами професійної діяльності історика, лектора чи мистецтвознавця. Очікується, що студенти зможуть самостійно розробляти та реалізовувати мистецькі проекти, застосовуючи ігрові моделі та методи історичної реконструкції.

У галузі педагогічної та методичної майстерності пріоритетним результатом є готовність до викладання інтегрованих курсів у сучасній школі. Студенти вчаться проектувати освітній процес на засадах міжпредметних зв'язків, об'єднуючи зміст історії, літератури та образотворчого мистецтва в єдиний навчальний наратив. Очікуваним результатом є вільне володіння інноваційними методиками - від музейної педагогіки та арт-технологій до систем моніторингу художньо-естетичного розвитку учнів. Загальним інтегральним результатом навчання є сформованість національно-культурної ідентичності фахівця. Студент не просто накопичує знання про українське та світове мистецтво, а усвідомлює його як стратегічний ресурс культурної дипломатії та засіб збереження національної пам'яті. Випускник, який опрацював даний курс, постає мобільною, критично мислячою особистістю, здатною до безперервної самоосвіти та ефективної професійної діяльності в умовах глобалізованого художнього простору.